

Öğrenci Gözüyle Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sistemi*

Figen ÇAM TOSUN†

Received/Geliş: 27.02.2018

Accepted/Kabul: 05.11.2018

Öz

Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak toplumsal ve politik koşulların Türk Eğitim Sistemi üzerindeki etkisini tarihsel bir bakış açısıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Bayburt Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 139 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmak için veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formlarından elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Eğitimin tarihsel gelişimi dikkate alındığında öğrencilerin toplumsal ve politik koşulların eğitim sistemini etkilediğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Günümüz eğitim sisteminin sorunlarının kaynağı olarak da eğitim sisteminin kendisini, siyaseti ve değişimleri görmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Türk eğitim sistemi, öğrenci görüşleri, eğitim sistemi sorunları, tarihsel bakış açısı

Turkish Education System from Past to Present Based on Students' Opinion

Abstract

The aim of this study is to reveal effects of social and political conditions on Turkish Education System based on education faculty students' opinions in historical perspective. The study was designed with the qualitative research methods. The study group consists of 139 students studying at Bayburt Educational Faculty the department of Psychological Counseling and Guidance. To reveal students' opinion, the interview form, developed by the researcher was used as data collection tool. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the qualitative data that was obtained from the interview forms. When the historical development of education is taken into consideration, it has emerged that the students believe that the social and political conditions affect the education system. The students regard the education system itself, politics and changes as the source of the problems of today's education system.

Keywords: Turkish education system, student views, problems of educational system, historical perspective

* Bu çalışma 19-21 Ekim 2017 tarihlerinde düzenlenen Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumunda (EYFOR 8) aynı başlıkla sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hali olup, Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi Yayın Kurulunun 03.12.2018 tarih ve 2018/03 sayılı toplantısının 2 nolu kararına binaen yayım sürecine alınmıştır.

† Dr. Öğr. Üyesi Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi, Sinop, Türkiye figencam@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-8303-2179

(Makale türü: araştırma makalesi)

Giriş

Eğitim sistemleri genel olarak bir ülkenin yetiştirmek istediği insan tipini oluşturmaya hizmet ederler. Bu kapsamda eğitim kurumları açılır. Eğitim kurumları aile, kültür, ekonomik ve politik olarak yetiştirilmek istenen, ihtiyaç duyulan insan tipini yetiştirmeyi kendine amaç edinir. İkel toplumdaki gelişmeler ve değişimler eğitim sistemlerini etkilemiştir. Göçebe toplumların yaşantıları, hayatlarındaki öncelikler, yaşam koşulları eğitimi informal bir biçimde şekillendirirken; insanların yerleşik hayata geçmeyle birlikte toplumların kalkınmasının formal eğitim yoluyla olacağını fark etmişlerdir. Devlet ya da yönetim ilkel çağlardan beri eğitime müdahale etmiştir. Örneğin ilkel toplumlarda oba yöneticisi yeteneğine ve liderlik vasfına uygun olarak seçilir ve daimi değildir. Veraset yoluyla yöneticilik yapan şefler ise toplum üzerinde güç kullanabilmektedir (Delice, 2004). Avcılık ve bahçecilik ile geçinen, politik örgütlenmesi, dar anlamıyla yasaları bulunmayan bir halk anarşi ve kargaşayı önleyebilen bir toplumsal yapılanma (Benedict, 1952; Akt: Delice, 2004) oluşturabilmişlerdir. Oba yöneticisi ile şeflerin toplum ve eğitimin niteliği konusundaki etkileri farklılaşsa bile kendi görüş açıları doğrultusunda toplumu yönlendirebilmek için eğitimden (informal olarak) yararlandıklarını ve toplumsal koşulların eğitimin yönünü belirlediğini söylemek yanlış olmaz.

Sanayinin gelişmesiyle birlikte kamusal eğitimin yaygınlaştığını ve devletlerin eğitime kurumları yoluyla daha çok müdahale ettiğini görmekteyiz. Pozitivist paradigmanın temel sayılması, bilginin metalaşmaya başlaması, uzmanlaşmanın değer kazanması, bilginin kar sağladığı ölçüde değerli olması bu dönemin getirileridir (Akıncı-Çötök, 2006). Sanayi toplumunda eğitimin ana amaçlarından biri olarak önceki toplumun aksine dini öğretmek değil, bilimsel düşüncüyü gerçekleştirmektir. Avrupa'nın sanayi devrimi öncesindeki kiliseyle olan mücadelesi düşünüldüğünde eğitimin neden böyle bir amacı olduğu daha anlaşılır olmaktadır. Illich (2014) eleştirel bir bakış açısı kazandırmış olsa da her toplumda devlet yönetimini üstlenen siyasal iktidarlar, eğitim aracılığıyla kendi siyasal ideolojilerini benimseyen, kendi devamlılıklarını sağlayacak yurttaşlar yetiştirmişlerdir. Bu bakış açısıyla eğitim sistemlerini oluşturmuşlardır. Örneğin Selçuklu Devleti'nin eğitim kurumlarını yaygın olarak kullanmasının nedenleri arasında farklı ideolojilere karşı savunma önlemi almak, bilginleri denetim altında tutmak (Güven, 1992) gibi ideolojik hedefler bulunmaktadır. Bu örnekleri her toplumda çoğaltmak mümkündür.

Cumhuriyet dönemine bakıldığında yeni kurulan devletin sosyal, kültürel, ekonomik ihtiyaçları çerçevesinde eğitim politikalarına Tevhidi Tedrisat Kanunuyla başlayan hızlı bir yön verme görülmektedir. 1929 yılında dünyada başlayan ekonomik krizin Türkiye'yi de etkilediği,

devletin “kendine yeterli bir kalkınma modeli” (Keyder ve Birtek,1983) önerdiği bunun için de köylere yöneldiği görülmektedir. Tarımsal üretimin desteklenmesi için en az maliyetli ve en kolay çözüm, köylülere yeni teknikler öğretmekti (Karaömerlioğlu,1998). Ayrıca kitlelerin rejime kazandırılması meselesi (Erdem, 2008) nedeniyle de köylerde acilen eğitimin başlaması gerekiyordu. Bu nedenlerle Köy Enstitüleri projesinin bir ön uygulaması bakımından da ele alınan köy öğretmen kursları açılmıştır. Ardından köy öğretmen okulları açılmıştır. Bu iki uygulamanın başarılı olması köyün gelişimi için nasıl bir yol izleneceğini ortaya çıkarmıştır (Aysal, 2005). Köy enstitüleri İsmail Hakkı Tonguç’un deyiimiyle köy insanının istismar edilmesini önleyecek şekilde canlandırılması (Tonguç, 1946) projesidir. Köy enstitüleri köylerin ekonomik ve sosyal yapısında yetiştirilecek öğretmenler aracılığıyla düzelmeler ve gelişmeler sağlamaktır (Akyüz, 2015; Kartal, 2008; Aysal, 2005).

Günümüzde bilgi toplumunda ise yaşantı tamamen değişmiş, teknoloji çok hızlı gelişmekte, bu da değişimin çok hızlı yaşanmasına neden olmaktadır. Bilgi toplumunda bireyler bu değişime ayak uydurabilmektedirler (Akıncı-Çötök, 2006). Eğitim için sınır kalkmış olsa da sosyal devlet anlayışı ile her yurttaşa eşit temel eğitim hizmetini sunmak devletlerin görevidir. Akıncı-Çötök, (2006) bilgi toplumunda eğitimin hedefinin ulusa ait kültürel, ideolojik değerlerin aktarımı olmaktan çıktığını, hedeflerin küresel değerler doğrultusunda yapılandırıldığını aktarmıştır. Oysa küreselleşme her zaman bu kadar masum değildir. Çınar (2009) küreselleşme sürecinde okulların insanlaşma idealini, erdem ve değerleri aktarma, dünya ve toplumları tanıma ve anlamının bir aracı olmak yerine piyasanın üretim gücü ve tüketicisi olan insanı yetiştirmekle görevlendirilen yerler olduğunu ifade etmiştir. Küreselleşmeyle birlikte neoliberal politikalar da eğitimin hızla ticarileşmesini, eğitime ulaşmanın zorlaşmasını, niteliği farklılaşmasını sağlamıştır.

Geçmişte yaşanan, deneyimlenen durumlar bugünkü eğitim sorunlarımızı çözebilmek için birtakım dersler çıkarılıp çıkarılamayacağını konusunda yol göstermektedir. Ayrıca günümüzde yaşanan toplumsal ve politik durumların farkında olmak ulaşılmak istenen eğitimi mümkün kılabilir. Bu bağlamda eğitim fakültesi öğrencilerinin Türk Eğitim Sisteminin sorunları konusunda geçmiş uygulamalara yönelik ya da toplumsal ve politik koşulların etkilerine yönelik farkındalıkları merak konusu olmuştur.

Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı (RPD) öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak toplumsal ve politik koşulların Türk Eğitim Sistemleri üzerindeki etkisini tarihsel bir bakış açısıyla ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin, eğitimin tarihsel gelişimi de dikkate alındığında toplumsal koşulların (yaşayış şekilleri gibi) eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin, günümüzdeki yaşam şeklinin günümüz eğitim sistemini nasıl etkilediği hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin, geçmişte ve günümüzde politik yönetimin eğitim sistemi üzerindeki etkisi hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin, günümüz eğitim sistemine yapılan etkilerin tarihsel süreçten etkilenmesi konusundaki düşünceleri nelerdir?

Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin, günümüz eğitim sisteminin sorunlarının kaynağı hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak toplumsal ve politik koşulların Türk eğitim sistemi üzerindeki etkisini tarihsel bir bakış açısıyla ortaya çıkarmak için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve belge çözümleme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel araştırmaların amacı, anlamak ve araştırma etkinliğinin sonucu olarak gerçekliği olduğu gibi tanımlamaktır (Kümbetoğlu, 2005). Eğitim Fakültesi RPD öğrencilerinin öznel değerlendirmesini alabilmek için nitel araştırma yönteminde veri toplama tekniklerinden görüşme formları (açık uçlu sorular formu) kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Bayburt Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 139 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir örnekleme ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme araştırma hız ve pratiklik kazandırırken, araştırmacının yakın ve erişilebilmesinin kolay olduğu bir durumu seçmesini sağlar (Karasar, 2010). Amaçlı örnekleme de hem derinlemesine hem de amaç bağlamında bilgi sağlayabilmek için tercih edilmiştir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrenciler hem kolay ulaşılabilir olduğu için hem kendilerini iyi ifade edebilen öğrenciler oldukları için hem de araştırmanın yapıldığı dönemde "Türk Eğitim Tarihi" dersini aldıkları için seçilmiştir. Türk Eğitim Tarihi dersini almış olmaları öğrencilerin Türk Eğitim Sisteminin tarihsel sürecine toplumsal ve politik koşulların etkisini fark edebilecekleri fikrini oluşturmaktadır. Öğrenci sayısı maksimum çeşitliliği sağlayabilmek için yüksek tutulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuştur. Görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formunda beş tane açık uçlu soru bulunmaktadır. Hazırlanan görüşme formları konu ile ilişkisi, veri toplama aracının objektifliği, ölçmek istediği konuya uygunluğu, tutarlılığı ile ilgili olarak uzman görüşüne sunulmuştur (Eğitim yönetimi, eğitim programları ve öğretimi, ölçme değerlendirme ve sınıf eğitiminden dört öğretim üyesi). Uzman görüşleri alındıktan sonra eleştiriler ve katkılar dikkate alınarak görüşme formlarına son hali verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları öğrencilere dağıtılmış ve görüşlerini yazmak için zaman verilmiştir. 20- 30 dakika aralığında görüşme formlarındaki soruları yanıtlayan öğrenciler formları araştırmacıya teslim etmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada görüşme formlarından elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Aday öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan temalar ve frekansları verilmiştir. Temalar bütün görüşme formlarını okuduktan sonra en çok tekrar eden ifadeleri temsil edecek şekilde oluşturulmuştur. Verilen temaları ve yanıtları betimleyebilmek için öğrenci ifadeleri olduğu gibi verilmiştir.

Bulgular

Üniversite öğrencilerinin, eğitimin tarihsel gelişimi de dikkate alındığında toplumsal koşulların (yaşayış şekilleri gibi) eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşüncelerinin ne olduğunu görmek için sorulan ilk soruya öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan temalar ve frekansları Tablo 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Öğrencilerin toplumsal koşulların eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşünceleri

Temalar	f
Yaşanılan dönemin şartları eğitim sistemini etkilemektedir	102
Göçebe toplumlarda yaşamın etkisiyle eğitimin yönü belirlenmiştir	61
Yerleşik hayatta örgün eğitim, bilimsel eğitim verilmektedir	28
Toplumun uğraşı alanı eğitimin yönünü belirler	14
Eğitim toplumun ihtiyacını karşılamak zorundadır	7

Öğrencilerin verdikleri yanıtlara bakıldığında dönemin şartlarının eğitime yansdığı düşünüldükleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler soruyu açıklarken en çok kullandıkları örnekler göçebe yaşamın eğitime yansması ile yerleşik yaşama geçildikten sonra eğitimin değişmesi olmuştur. Öğrencilerin verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

“Toplumların yaşam koşulları onların içinde buldukları durumları kolaylaştırmak için bir eğitim sistemi geliştirmeye yönlendirmiştir. Örnek olarak tarımla uğraşan bir toplumda tarımsal eğitime verilen önem artmıştır.” Öğrenci 19

“Geçmişte milletler daha çok yaşam mücadelesi verdiği için eğitim sistemleri buna yönelik gelişmiştir. Kendilerini korumak, yaşamlarını sürdürmek, doğaya karşı koymak gibi yönlerde eğitim gelişmiştir. Savaş eğitimi, toplayıcılık, avcılık, savaş aletleri falan gibi.” Öğrenci 6

“Toplumsal koşulların eğitim üzerinde eğitiminde toplum üzerinde büyük katkıları vardır. Tarım toplumunda yaşayan gelişmemiş ülkelerin eğitimi ile yüksek derecede gelişme göstermiş toplumların eğitimleri aynı olamaz. Birinde sanat dersleri ağırlıklı verilirken diğerinde tarıma yönelik pratik dersler ağırlıklı verilir. Yerleşik hayata geçmeyenlerin okullarının olmaması, informal eğitim verilmesi gibi.” Öğrenci 52

Öğrencilerin günümüz yaşam şeklinin eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşüncelerinin ne olduğunu görmek için sorulan soruya öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan temalar ve frekansları Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Öğrencilerin günümüz yaşam şeklinin eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşünceleri

Temalar	f
Teknoloji	71
Gelir farkının çok olması	10
Yaşam standartlarının yüksek olması	9
Değişim- gelişimin çok hızlı olması	9
Modern yaşantı modern eğitim	5
Dini eğitime yönelme	5
Köy-şehir yaşantısı	5
Batılılaşma çabası	4
Küreselleşme	3

Tablo 2’de de görüldüğü gibi öğrencilerin çoğunluğu teknolojinin günümüzde eğitimi farklılaştırdığını düşündüklerini göstermektedir. Bu bağlamda teknoloji en çok FATİH projesi ile ilişkilendirilmiş, akıllı tahta, projeksiyon ve tablet örnekleri kullanılmıştır. İkinci ve üçüncü sırada en çok tekrar edilen ifadeler, gelir farkları, yaşam şekillerinin farklılıkları üzerinedir. Öğrencilerin bir kısmı kötü yaşam şartlarının ya da düşük gelirin eğitimi olumsuz etkilediğini düşündüklerini ortaya koymaktadır. Bazı öğrencilerin ifadeleri şöyledir:

“Günümüz yaşam şartlarında teknoloji hâkim, haliyle teknoloji eğitim sitemini de etkiliyor. Örneğin FATİH projesi ile sınıflarda akıllı tahtalar ve öğrencilerde ise tabletler var.” Öğrenci 139

“Günümüzde zengin ve fakir kesim var. Zengin kesim çocuğunu özel okula, koleje vb. paralı kurumlarda okutuyorlar. Fakir kesim ise devlet okuluna gönderiyor ve eğitimde eşitlik olmuyor.” Öğrenci 94

“Günümüzde batılılaşma hareketi olduğunu ve modern eğitime geçildiğini görüyorum. Ama şöyle de bir durum var ki yöneticiler dini bir topluluk, dini bütün bir gençler istediği için artık dini eğitime de aşırı önem verildiğini görüyoruz.” Öğrenci 85

Az sayıda öğrencinin farklı bir bakış açısıyla açıklamaları aşağıda verilmiştir:

“Yaşam şeklimizin yavaş yavaş yozlaştığını ve bunu da batılılaşma çabası altında sakladığımızı düşünüyorum. Eğitim sistemimiz de bence batılılaşma adı altında yozlaşmaktadır.” Öğrenci 37

Öğrencilere politik yönetimin eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan temalar ve frekansları Çizelge 3’de verilmiştir.

Çizelge 3. Öğrencilerin politik yönetimin eğitim sistemine etkisi hakkındaki düşünceleri

Temalar	f
Geçmişten günümüze her zaman politik etkiler olmuştur	59
Günümüzde başa geçen ideoloji kendini eğitim sisteminde gösteriyor	80
Günümüzde eğitim sisteminde çok hızlı değişiklikler oluyor	28
Eğitim sistemi politikacıların oyuncağı olmuştur	9
Politik etkiyi açıklayan örneklerde en çok kullanılan ifadeler	
Köy enstitüsü	10
İmam hatip okulları	8
Osmanlı Devleti’nde eğitim	7
8 yıllık eğitim/ 4+4+4	6
Selçuklu Devletinde eğitim	4

Öğrencilerin yanıtlarına bakıldığında ilk sırada günümüzde politik etkilerin yoğun olduğunu düşündükleri yönündedir. Geçmişten günümüze etkileri olduğunu düşünen öğrencilerde ikinci sırada yer almaktadır. Eğitim sistemini politikacıların oyuncağı metaforuyla açıklayan öğrencilerde bulunmaktadır. Bazı öğrenciler politik etkileri örneklerle açıklamışlardır. En çok kullanılan örnekler köy enstitüleri, imam hatip okulları olmuştur. Öğrencilerden bazıları şu açıklamaları yapmışlardır:

“Politik yönetimin eğitim sistemine etkisi büyüktür. Her yeni bakanla yeni bir müfredat, yeni bir sınav sistemi karşımıza çıkıyor. Bakanların değişmesi, birbirleriyle atışması, yeni olmaları eğitimi büyük oranda etkiliyor.” Öğrenci 13

“Geçmişte örneğin Selçuklularda fethedilen yerlere medreseler yapılırdı. Bu orada isyan çıkmasını falan önliyordu. Devlet için yararlı bir şeydi. Şimdi günümüzde nerde bir sorun çıksa hemen eğitim sistemi değişiyor. Seçim olduğunda bile eğitim sistemi değişiyor.” Öğrenci 84

“Osmanlılarda politik yönetimin eğitim sistemi üzerindeki etkisi çok bellidir. Mesela dini eğitim saatlerinin azaltılıp çoğaltılması. Daha sonraki yıllara baktığımızda da köy enstitülerinin kapatılmasının nedeninin politik yönetimin etkisi ile oluştuğu görülür. Günümüzde ise imam hatip ortaokullarının açılması da politik nedenlerledir.” Öğrenci 22

Öğrencilere eğitim sistemine yapılan etkilerin tarihsel süreçten etkilenip etkilenmemesi konusundaki düşüncelerinin ne olduğu sorulmuştur. Alınan yanıtlara göre oluşturulan frekanslar Çizelge 4’te sunulmuştur.

Çizelge 4. Öğrencilerin eğitim sistemine yapılan etkilerin tarihsel süreçten etkilenmesi konusundaki düşünceleri

Temalar	f
Geçmişten etkileniyor	37
Geçmişe olan hayranlık eğitim sistemini etkiliyor	24
Geçmişteki hatalardan ders çıkarılıyor	20
Geçmişteki hatalardan ders çıkarılmalı	17
Siyasi nedenlerle geçmişten etkileniyor	14
Geçmişten etkilenmiyor	13
Geçmişteki hatalar tekrarlanıyor	10
Boş	21

Çizelge 4’e göre öğrencilerin en çok cevap vermedikleri soru olduğu görülmektedir. Yanıt veren öğrencilerin çoğunluğu geçmişten etkilenildiğini söylüyor ve geçmişe yönelik bir hayranlık olduğunu düşünüyorlar. Geçmişten etkilenilmediğini ifade eden öğrenci sayısı oldukça azdır. Öğrencilerin bazılarının yanıtları şöyledir:

“Geçmişte uygulanan eğitim sistemleri günümüze ışık tutmuş, yol göstermiştir. Çünkü geçmişte yapılan eğitimsel hataların günümüzde tekrarlanmaması için ve iyi yönlerinin alınması için iyi bir etki olduğunu düşünüyorum.” Öğrenci 21

“Yapılan etkiler geçmişe özenilmekten geçiyor. Çünkü geçmişimiz ecdadımız çok etkili. Eğitimde çok iyi bir seviyede olduğundan, ideolojide bu yönde olduğundan tarihsel süreçten etkilenmesi doğal.” Öğrenci 81

“Günümüzde geçmişe doğru bir kayma olduğu söylenebilir. Medreselere, dini eğitim kurumlarına, Osmanlıcaya önem verilmesi, müfredatın o yönde olması eğitimi yeniden şekillendirmiştir.” Öğrenci 119

“Geçmişte kurulan devletlerin dilleri, dersleri gibi etkenler günümüzde özentilik yapılarak yaşatılmaya çalışılmaktadır. Günümüzde insanlara geçmiş devletlerin kavramlarını empoze etmeye çalışanlara karşıyım.” Öğrenci 132

Öğrencilerin geçmişten günümüze eğitimi etkileyen ana unsurlar üzerindeki düşüncelerini aldıktan sonra günümüz eğitim sisteminin sorunlarının kaynağını ne olarak gördükleri sorulmuştur. Verilen yanıtlara göre oluşturulan tema ve frekanslar Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Öğrencilerin günümüz eğitim sisteminin sorunlarının kaynağı hakkındaki düşünceleri

Temalar	f
Eğitim sistemi (ezber, öğretmen merkezli olması, yönlendirme yetersizliği vb.)	45
Siyaset	42
Değişimler (sık sık olması, alt yapı olmadan olması, yanlış değişimlere gidilmesi vb.)	38
Yöneticilerin niteliksizliği (eğitim kökenli olmamaları, yetersizlikleri vb.)	36
Öğretmenlerin niteliksizliği	15
Eğitime bakış (toplumun, devletin, yönetimin, ailelerin)	10
Kültürümüze uygun olmayan sistemlerin kullanılması	6

Çizelge 5’de de görüldüğü gibi öğrencilerin sorunun kaynağını eğitim sisteminin kendisi olarak görmektedirler. İkinci sırada siyaset, üçüncü sırada değişimler ve dördüncü olarak yöneticilerin niteliksizliği olarak sıralanmaktadır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Eğitim sisteminin bozukluğuna kaynak olarak, sistemin kendisini görüyorum. Mevcut eğitim sistemi tamamen ezber dayalı, öğrenme ve uygulama çok etkin değil.” Ö 76

“İdeolojik intikam duygusu eğitim sisteminin sorunlarının kaynağını oluşturmuştur. Ve oluşturmaya da devam edecektir.” Ö1

“-Politikacıların kendilerine uygun gördüğü eğitim sistemini ülkeye getirmeleri,

-Uygulamalı eğitimin tam anlamıyla gerçekleştirilememesi,

-Milli Eğitim Bakanlarının öğretmenlik mesleğinden gelmemeleri.” Ö109

“Günümüz eğitim sisteminin sorunlarının kaynağı tabii ki eğitim sisteminin sürekli değişmesidir. Her başa geçen kişinin kendi eğitim sistemini uygulaması ve bu konuya yönelik bilgi ve deneyimi olmamasına rağmen bu işin başına geçmesidir.” Ö72

Tartışma ve Sonuç

Eğitim fakültesi RPD öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak toplumsal ve politik koşulların Türk eğitim sistemi üzerindeki etkisini tarihsel bir bakış açısıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme formları yoluyla veri toplanmıştır.

Öğrencilere “Eğitimin tarihsel gelişimi de dikkate alındığında toplumsal koşulların (yaşayış şekilleri gibi) eğitim sistemine etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklinde sorulan ilk soruya öğrencilerin çoğunluğu toplumsal koşulların geçmişten günümüze sürekli olarak eğitimi etkilediğini ifade etmiştir. Bunu ilk Türk devletlerinin göçebe yaşam şekline yerleşik hayata geçişiyle örneklemiştir. Toplumların yaşam şekilleri zamanla değişmektedir. Eğitimin toplumsal değişmeden etkilenmemesi mümkün değildir. Eğitim hem toplumsal değişimi etkiler hem de toplumsal değişmeden etkilenir. Eğitim kurumları toplumsal değişmeye uyum

gösterdikleri oranda toplumsal işlevlerini yerine getirirler. Aksi durumda yetiştirdikleri bireyler toplumsal değişmeye uyum gösteremez ve toplumsal değişmeyi engeller (Yaman, 2009). Toplumsal yaşantının eğitimi etkilediğini gösteren Erdi (2008) çalışmasında 1980’li ve 2000’li yıllarda çıkan çocuk kitaplarını karşılaştırmıştır. 1980’li yıllara ait incelenen çocuk kitaplarında anne- babanın eğitim seviyesi düşük, genelde köy kökenli ya da gecekonduya yaşayan ve fakir olduğu saptanmıştır. Kadın modelinin daha çok evde oturan, çocuk bakan, ev işleri yapan olarak ele alındığı görülmektedir. 2000’li yıllar da ise ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin daha yükseldiği saptanmıştır. Kent hayatının hem olumlu hem olumsuz yönleri daha sık ele alınırken, kadın modelinin de değiştiği, çalışan, sosyal yaşamda etkin ve eşleriyle daha paylaşımcı olduğu görülmektedir.

“Günümüzdeki yaşam şeklinin günümüz eğitim sistemini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” şeklinde sorulan soruya ise çoğunluğun günümüzde teknolojinin yaşama ve eğitime etkisinden bahsettiği görülmektedir. Teknolojinin hızlı gelişimi eğitim hayatına hem olumlu hem olumsuz etkiler yaptığı dile getirilmektedir. Bilgi toplumunun eğitim modelini Aytaç (1999) yönlendirici öğretmen, aktif işbirliğine dayalı takım çalışması, kişisel çalışma, değişken eğitim programları, kavramları farklı açılardan tanımlayabilme şeklinde açıklamaktadır. Hızla değişen bilgi, esnek program, hayat boyu öğrenme ve bireysel öğrenme kavramları öğrenmede teknolojinin özelde de internetin yaygınlığını açıklamaktadır. Onuncu kalkınma planında (2014-2018) 142. maddede eğitim sisteminin temel amacı şu şekilde belirtilmiştir: “Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerleri ve millî kültürü özümsemiş, paylaşım ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi eğitim sisteminin temel amacıdır” (Kalkınma Bakanlığı, 2013). Burada da açıkça görüldüğü üzere öğrencilerin günümüz yaşam şeklini teknolojiyle ilişkilendirmesi yerinde gözükmektedir. Öğrencilerin “batılılaşma, modern eğitim, hızlı değişim” temalarıyla açıklamaya çalıştıkları “küresel etkiler” de günümüzde eğitimi ciddi oranda etkilemektedir. Sağlam, Özüdoğru ve Çıray (2011) çalışmalarında Avrupa Birliği eğitim politikalarının Türk Eğitim sistemini nasıl etkilediğini açıklamışlardır.

“Geçmişte ve günümüzde politik yönetimin eğitim sistemi üzerindeki etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklinde sorulan soruya öğrencilerin hepsi politik yönetimin eğitim sistemi üzerinde etkisi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunu Osmanlı döneminde müfredata din derslerinin konulması ve kaldırılmasıyla örneklemiştirler. Günümüzde de iktidar ya da kabine değiştikçe bile bakanın değişmesi ve her yeni bakanın yeni bir uygulama getirmesiyle ilişkilendirmişlerdir. Sağ (2003) çalışmasında heterejon Amerikan okullarındaki yapıyı ortak dil,

ortak alışkanlıklar, hoşgörüler, ortak siyasal ve ulusal inanç yaratmak yoluyla nasıl homojenize edildiğini örneklemektedir. Yakın tarihte farklı iktidarlar döneminde uygulanan eğitim politikalarının analiziyle ilgili bazı çalışmalar şunlardır: Durmaz ve Yıldız (2016) çalışmalarında 1920 yılından Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar eğitimde meydana gelen sorunların ileriki yıllarda Mustafa Kemal'in eğitimle ilgili politikaları ve izlemiş olduğu stratejiler sayesinde azaltılmış olduğunu ve yurtdışından getirilen uzman kişilerin de tavsiyeleri doğrultusunda eğitim sisteminin şekillendirilmeye çalışıldığını açıklamışlardır. Taşdöven, (2013) çalışmasında 1950-1960 yılları arasındaki Türk eğitim sistemini ele almış ve Demokrat partinin, iktidar olduktan sonra CHP dönemindeki gibi eğitime ayrı bir önem verdiğini ancak eğitim alanında yapılan çalışmaların daha çok CHP dönemindekileri ortadan kaldırmak ve bunların yerine yeni kurumlar meydana getirmek olduğunu ifade etmiştir. CHP döneminde açılan Halkevlerini, Halkodalarını ve de siyasi amaç taşıdığını düşündükleri Köy enstitülerini kapattıklarını da eklemiştir. Ayaz (2015) ise çalışmasında Turgut Özal döneminde uygulanan eğitim politikalarını ele almıştır. Eğitim alanında yapılan reformların, genel parti programlarıyla uyumlu ve paralel bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Eğitim politikaları liberal ekonominin hedeflediği doğrultuda oluşturulmuştur. Çalışmalardan da görüldüğü üzere yapılan çalışmalar öğrencilerin görüşlerini destekler niteliktedir.

“Günümüz eğitim sistemine yapılan etkilerin tarihsel süreçten etkilenmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?” şeklinde sorulan soruya öğrenciler, laik eğitim gibi bazı konulardaki tartışmaların kaynağının geçmişten geldiğini ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler “geriye dönüş” yorumlarında bulunmuşlardır. Bazı öğrenciler de geçmişteki bazı alışkanlıkların hala devam ettiğini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu soruda yoğun bir şekilde cevap vermedikleri görülmektedir. Ayrıca çok belirleyici açıklamalardan ziyade daha birbirine yakın ifadelerle cevap verdikleri görülmektedir. Öğrenciler etkilenmenin olduğunu, bunun nedeninin de geçmişe duyulan hayranlıktan geldiğini ifade etmişlerdir. Akyüz (2015), Türk Eğitim Tarihi isimli kitabının önsözünde kitabın farkını açıklarken “geçmişle günümüz arasında bağlantılar kurma ve dersler çıkarma” ifadelerini kullanmıştır. Geçmişini bilmek geleceğe ışık tutar. Yapılan hatalardan ders çıkarmak, aynı hataları tekrar etmeyi engeller. Bu bağlamda geçmiş günümüz eğitim sistemini etkilemektedir.

“Günümüz eğitim sisteminin sorunlarının kaynağı hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklinde sorulan son soruya öğrencilerin çoğunluğu, yöneticiler, politika, iyi bir eğitim sisteminin olmaması, sorunu tam tanımlayamamak, sürekli değişme, tutarsızlık gibi ifadelerde bulunmuşlardır. Gedikoğlu (2005), çalışmasında eğitimin sorunlarını belirlemiştir. Ülkemizde hiçbir zaman partiler üstü bir eğitim politikası oluşturulamadığı ve genel olarak eğitim sistemimizde ezberciliğin egemen olduğunu ifade etmesi öğrenci görüşlerini desteklemektedir.

Yılmaz ve Altinkurt (2011) çalışmasında öğretmen adaylarının görüşlerine göre Türk eğitim sisteminin başlıca sorunlarını; merkezi sınavlar, kalabalık sınıflar, ezberci eğitim, donanım ve fiziki yapı eksikliği, mevcut öğretmenlerin niteliği, eğitime erişimdeki eşitsizlikler, siyaset (ideolojik ayırım ve kayırmalar), öğretmen atama sistemi, özel dersaneler, finansman sorunları ve mesleki teknik eğitim şeklinde sıralanmaktadır. Bu kategorilerin bazıları bu araştırmayı desteklemektedir. Gül (2008) tarafından yapılan çalışma da eğitime bakış, nitelik, erişim, yönetim gibi boyutlarda araştırmayı desteklemektedir. Özyılmaz (2013) bu çalışmalarda da bahsedilen konuları kendi çalışmasında detaylı bir şekilde ele almış ve kendi çözüm önerilerini sunmuşlardır.

Sonuç olarak, günümüz eğitim sistemindeki sorunların bir kısmının tarihsel etkilerden kaynaklandığını, bir kısmının ise politik, tutarsızlık, sistemin sürekliliğinin olmaması gibi kaynakları olduğunu ortaya çıkarmıştır. Eğitim sistemini etkileyen faktörlerin eğitim fakültesi öğrencileri tarafından fark edilmesi, günümüz eğitim sistemindeki sorunların kaynaklarına yönelik eleştirel bakabilme becerilerinin olması araştırmancının çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin geleceğin öğretmenleri olmaları bakımından önemlidir. Ayrıca bu araştırma öğretmenler ve eğitim yöneticileri gibi farklı çalışma gruplarıyla desteklenebilir.

Kaynaklar

- Akıncı-Çötök, N. (2006). *Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde eğitim olgusu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Ayaz M., F. (2015). Turgut Özal dönemi eğitim politikaları ve günümüze yansımaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 325-338.
- Aysal, N. (2005). Anadolu'da aydınlanma hareketinin doğuşu: Köy enstitüleri, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 35-36, 267-282.
- Aytaç, T. (1999). Öğrenen örgüt: Okul. *Milli Eğitim Dergisi*, 141, 75-78.
- Benedict, R. (1952). *Patterns of culture*. New York: Mentor Book.
- Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, eğitim ve gelecek, *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (1), 14-30.
- Delice A, (2004). *Hukukun antropolojik kaynakları: ilkel toplumlarda toplumsal çatışma ve çatışmanın çözülmesinde ilkel hukuk*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Durmaz A. ve Yıldız Ö. (2016). A general overview of education policy in Turkey (1920-1930), *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(19), 315-324.
- Erdem, Ç. (2008). Cumhuriyet yönetiminin 1930'lu yıllarda köyde ve köylülükte "dönüşüm"ü gerçekleştirme isteğinin bir aracı olarak "köy eğitim kursları". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 187-200
- Erdi, A. (2008). *Türkiye'de 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasındaki çocuk kitaplarında eğitsel iletiler (karşılaştırmalı bir çalışma)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.
- Gül, H. (2008). Türkiye'nin eğitim sorunları, AKP'nin eğitime bakışı ve çözüm önerileri. *Toplum ve Demokrasi*, 2 (3), 181-196.
- Güven, İ. (1992). Büyük Selçuklu Devletinde eğitim ve öğretime genel bir bakış, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 25 (2), 833-848.
- Illich, I. (2014). *Okulsuz toplum*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Kalkınma Bakanlığı, (2013). *Onuncu kalkınma planı (2014-2018)*. Ankara. 27.10.2017 <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf>
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Karaömerlioğlu, A. (1998), Köy Enstitüleri Üzerine Düşünceler, *Toplum ve Bilim*, 76, 56-85.
- Kartal, S. (2008). Toplum kalkınmasında farklı bir eğitim kurumu: Köy enstitüleri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 23-36.
- Keyder, Ç ve Birtek, F. (1983). *Türkiye’de devlet tarım ilişkileri 1923-1950*”, Dost Kitabevi, (Ed. Keyder, Ç.), Toplumsal Tarih Çalışmaları, (191-220). Ankara.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk milli eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağ, V. (2003). Toplumsal değişme ve eğitim üzerine. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 11-25
- Sağlam, M., Özudoğru F. ve Çıray F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemine etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 87-109
- Taşdöven, Z. (2013). *Demokrat Parti dönemi eğitim anlayışı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, Türkiye.
- Tonguç, İ. H., (1946). İlköğretim Kavramı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaman, B. Ö. (2009). *Toplumsal değişme ve eğitim*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yılmaz, K. ve Altınkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 942-973.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Summary

Problem: The situations that have been experienced in the past lead us to learn some lessons with respect to solve our present educational problems. In this context, it has been a matter of curiosity about the awareness of education faculty students about the problems of the Turkish Education System regarding past practice or effects of social and political conditions.

Aim: Aim of this study is to reveal effects of social and political conditions on Turkish Education System based on education faculty students’ opinions in historical perspective.

Method: Qualitative research method was used in order to reveal effects of social and political conditions on Turkish Education System based on education faculty students’ opinions in historical perspective.

Participants: The sample of the study consists of 139 students from Bayburt University Faculty of Education at the department of Psychological Counseling and Guidance. While creating a study group, easily accessible sampling and purposive sampling were used.

Data Collection Tool: Semi-structured interview form (open-ended questionnaire) was created to reveal students’ opinions. Interview form having five open ended questions was created by the researcher. After receiving expert opinions, interview forms were finalized considering the criticism and contributions.

Analysis: Content analysis technique was used in the analysis of the qualitative data that was obtained from the interview forms. The themes and frequencies generated by the answers given by the students to the questions were given.

Results: The students were asked their opinions about the effects of social conditions to education system. When answers given by the students are examined, it is revealed that students think that conditions of the period affect education system. When students explained the questions, the most frequently used examples were the reflection of the education of the nomadic life and the change of the education after the settlement.

The students were asked their opinions about the impact of today’s lifestyle on education system. Majority of the students think that technology differentiates education. The second and third most frequently mentioned expressions are income difference and differences in lifestyle. Some of the students think that bad living condition or low income negatively affect education.

The students were asked their opinions about the effects of political management to education system. The students think that political influences are intense nowadays. There are also students who think that political influences have influenced the education system throughout history. Examples that they use to explain these political influences are: village institutes, religious vocational schools, years of compulsory education.

The students were asked their opinions about the effects of the changes made to the education system on the historical process. The majority of students think that the education system is influenced by the past and there is an admiration for the past.

The students were asked about their opinions about the source of the problems of today's education system. Students state the source of the problem as the education system itself. They list the problem as follow: Politics in the second place, changes in the third place, and the fourth as unqualified of the managers.

Discussion

The first question was asked to the students "What do you think about the effect of the social conditions (like life style) on the education system when considering the historical development of education?". Most of the students stated that the social conditions were constantly affecting education from day to day. Societies' life style change over time. It is not possible that education is not be affected by social change. Educational institutions fulfill their social functions when they adapt to social change. In his study (2008), Erdi has revealed social changes that took place in Turkey in the 1980s and 2000s.

Students responded the question "What do you think about today's lifestyle effects on today's education system?". It is seen that most of students mentioned about the effects of technology on life and education. This evaluation of students is true. In the tenth development plan (2014-2018), the expression "prone to the use and production of science and technology" is used while explaining the main purpose of the education system.

The question "What do you think about the influence of political administration on the education system in the past and today?" was asked to the students. All of the students pointed out that the political administration had an impact on the education system. There are some studies recently on the analysis of educational policies applied during different periods (Durmaz and Yıldız, 2016; Taşdöven, 2013; Ayaz, 2015). These studies support students' opinions.

The question "What do you think about the effects of the changes made to the education system on the historical process?" was asked to the students. The students expressed that the education system was influenced from the past and that the sources of some debates such as secular education came from the past. Some students also stated that some of the habits of the past are still going on. Taking lessons from mistakes made prevents to make same mistakes again.

The last question "What do you think about the source of the problems of today's education system?" was asked to the students. The majority of the students made statements such as managers, politics, lack of a good education system, inability to fully describe the problem, constant change, inconsistency. The majority of the students have made statements such as managers, politics, lack of a good education system, inability to fully describe the problem, constant change, inconsistency. Studies support finding that students stated (Gedikoğlu, 2005; Yılmaz and Altinkurt, 2011; Gül 2008; Özyılmaz, 2013).